

Editörden...

Sevgili Okurlarımız,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nin 2018 Eylül, 19. cilt, 3. sayısı ile tekrar karşınızdayız. Her zaman olduğu gibi, öncelikle dergimizde katkı sağlayan yazarlarımıza, hakemlerimize, okurlarımıza, Akademik Danışma Kurulumuza ve Editörler Kurulumuza sizlerin huzurunda teşekkür ediyorum. Editörler Kurulu olarak dergimizi niceliksel ve niteliksel olarak daha üst seviyelere taşımak için yoğun çaba sarf ettiğimizi sizlere bildirmek isterim...

Dergimizin bu sayısında da bir önceki sayımızda olduğu gibi, yedi araştırma ve bir derleme makalesi bulunmaktadır. Bu çalışmalarını kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu sayımızda yayımlanan ilk araştırma makalesi *Ahmet BİLDİREN* ve *Mediha KORKMAZ* tarafından yürütülen "TONİ-3 Zeka Testinin Üstün Yetenekli Çocuklarda Güvenirlilik ve Geçerlilik İncelemesi" adlı çalışmadır. Araştırmada TONİ-3 zeka testinin üstün yetenekli çocuklarda sınanması amaçlanmış ve çalışmaya İzmir Sıdika Akdemir Bilim ve Sanat Merkezinde üstün yetenek tanısı almış ve eğitim gören 45' i kız, 66' sı erkek toplam 111 öğrenci katılmıştır. Güvenirlilik analizlerinde Kuder Richardson-20 (KR-20) güvenirliliği, iki yarı test ve paralel form güvenirliliği hesaplanmıştır. Ayrıca madde analizlerinde madde güçlük düzeyleri incelenmiştir. TONİ-3 testinin geçerlik analizinde ölçüt bağımlı geçerlik kullanılmıştır. Bu amaçla TONİ-3 testi ile RSPM ve TKT testleri arasında ilişkiye Pearson Momentler Çarpımı ile bakılmıştır. Bulgulara göre testin iç-tutarlık güvenirlilik katsayısının oldukça yüksek olduğu (KR-20=.91) görülmektedir. Aynılık geçerliği kapsamında yapılan analiz sonucunda da TONİ-3 A formu puanlarının RSPM ile orta düzeyde (.48) ve TKT ile orta düzeyde (.32) korelasyon gösterdiği bulunmuştur.

"Görme Yetersizliği Olan Lisans Öğrencilerinin Sınıf İçi Ölçme Değerlendirme Süreçlerinin İncelenmesi" adlı ikinci araştırma makalesi *Ömer KAMIŞ* ve *Ergül DEMİR* tarafından yürütülmüştür. Araştırmada Ankara ilindeki üniversitelerin çeşitli fakülte ve bölümlerinde öğrenim gören ve görme yetersizliğine sahip öğrencilerin sınıf içi ölçme-değerlendirme süreçleri öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla ve betimsel fenomenoloji deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunun oluşturulmasında kartopu örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubunu 17 görme yetersizliği olan öğrenci ile 3 öğretim elemanı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada görme yetersizliğine sahip öğrencilerin ölçme-değerlendirme süreçlerinde zaman, uygulama, soru ve materyal anlamında güçlükler yaşadıkları, öğretim elemanlarından ve üniversite yönetiminden çeşitli beklentileri olduğu, ölçme-değerlendirme süreçlerinde güçlükler yaşadıkları, bu güçlüklerin öğrencilerin görme düzeylerine göre farklılaştığı, bu öğrencilerin normal öğrenciler gibi değerlendirilmemesi gerektiği ve görme yetersizliği olan öğrencilerin gerçek başarılarını gösterebilmeleri için ölçme-değerlendirme süreçlerinde bu güçlükleri giderici ve nitelikli önlemler alınması gerektiği bulunmuştur.

Üçüncü araştırma makalesi *Gamze APAYDIN* ve *Çiğil AYKUT* tarafından yürütülen "Problem Davranışların İşlevinin Belirlenmesinde Denemeye Dayalı İşlevsel Analiz ile Geleneksel İşlevsel Analiz Sonuçlarının Karşılaştırılması" adlı çalışmadır. Araştırmada, çeşitli problem davranışlara sahip, okul öncesinde kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimli öğrencilerin davranışlarının işlevini belirlemede, denemeye dayalı işlevsel analiz (DDİA) yönteminin geçerliğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, DDİA'dan elde edilen sonuçlarla, etkili bir yöntem olan geleneksel işlevsel analiz (GİA) sonuçları karşılaştırılmış ve sonuçlar arasındaki uyum incelenmiştir. Araştırmaya, yaşları 62-67 ay aralığında olan biri dil bozukluğu, üçü otizm spektrum bozukluğu tanısına sahip toplam dört erkek öğrenci katılmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde DDİA, ikinci bölümünde GİA süreci uygulanmıştır. DDİA sürecinde sistematik gözlem, GİA sürecinde ise dönüşümlü uygulamalar deseni kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, tüm katılımcıların problem davranışlarının işlevini belirlemede DDİA ile GİA sonuçları arasında tam uyum olduğu görülmüştür.

Hatice AKÇAKAYA, *Filiz ASLAN*, *Murat DOĞAN* ve *Esra YÜCEL* tarafından kaleme alınan dördüncü araştırma makalesi "Erken Yaşta Koklear İmplant Uygulanan Çocuklarda Muhakeme, Sözel Çalışma Belleği ve Dil İlişkisi: Aracılık Etkisi" adını taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı erken yaşta koklear implant olan çocuklarda muhakeme, sözel çalışma belleği ve dil arasındaki ilişkileri incelemektir. Çalışmada veri toplamak amacıyla muhakeme, sözel çalışma belleği, dil, konuşma algısı testi ve zeka testleri kullanılmıştır. Çalışmaya üç yaşından önce koklear implant olmuş 25 çocuk katılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için paralel aracılık analizi yapılmıştır. Sonuçta koklear implantlı çocuklarda muhakemenin nedeninin alıcı ve ifade edici dil becerileri aracılığıyla sözel çalışma belleği olduğu görülmüştür.

Beşinci araştırma makalesi olan "Görme Yetersizliği Olan ve Olmayan Öğretmenlerin Örgütsel Destek ve Örgütsel Adalet Alguları" adlı çalışma *Şule POLAT* tarafından yürütülmüştür. Araştırmada örgütsel destek algısı ile örgütsel adalet algısı arasındaki ilişki, görme yetersizliği olan ve olmayan öğretmenlerin görüşlerine bağlı olarak incelenmiştir. Araştırmaya 154 görme yetersizliği olan öğretmen ve 278 görme yetersizliği olmayan öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri "Örgütsel Adalet Algısı Ölçeği" ve "Örgütsel Destek Ölçeği" ile

toplanmıştır. Veriler aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, Anova, doğrulayıcı faktör analizi, Pearson korelasyon ve regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin örgütsel adalet algısı taşıdıkları görülmüştür. Cinsiyete, mesleki kıdeme, görme yetersizliği olma durumuna veya medeni duruma göre farklılık göstermemekle birlikte, örgütsel adalet algılarının öğretmenlerin örgütsel destek algıları üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur. Öte yandan, örgütsel desteğin de mesleki kıdem, medeni duruma, görme yetersizliği olma ya da olmama durumuna göre farklılık göstermediği, ancak erkek öğretmenler lehine farklılık ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

“İşiten ve İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Özetleme Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışma Halime Miray SÜMER ve Cebrail TURNA tarafından kaleme alınmıştır. Araştırmada sekizinci sınıfta öğrenim gören işiten ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin öyküleyici metinleri özetleme becerileri ve oluşturulan metinlerin bağdaşıklık düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara’da sekizinci sınıfta öğrenim gören 15 işitme yetersizliği olan öğrenci ile 15 işiten öğrenci oluşturmaktadır. Analizler sonucunda işiten öğrencilerin özetleme becerisinin alt boyutlarına ilişkin puanları ve özetleme becerisi toplam puanlarının işitme yetersizliği olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağdaşıklık düzeyinde ise gönderim, eksilteli anlatım, bağlama öğeleri alt boyutlarında ve bağdaşıklık araçlarını toplam kullanım sıklıklarında işitme yetersizliği olan öğrenciler ve işiten öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bağdaşıklık düzeyinin değiştirim alt boyutunda ise, işiten ve işitme yetersizliği olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Gökhan TÖRET, Selda ÖZDEMİR, Ömür GÜREL SELİMOĞLU ve Hayri Eren SUNA tarafından yürütülen *“Otizm Spektrum Bozukluğu Olan ve Tipik Gelişim Gösteren Çocukların Üç Boyutlu Animasyon ve Canlı İnsan Model Video Materyalleri Üzerinde Yüz İşlemelerinin Karşılaştırılması”* adlı çalışma bu sayımızda yer alan son araştırma makalesidir. Bu çalışmada, bilgisayar ekranı aracılığıyla izletilen üç boyutlu (3B) animasyon karakteri ile canlı model tarafından öykü anlatımı içerikli video sunumunun OSB olan çocuklar ile tipik gelişim gösteren (TGG) çocukların yüz işleme becerileri değişkenleri olan a) toplam odaklanma süreleri ve b) toplam ziyaret süreleri üzerindeki etkilerinin göz izleme yöntemi ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma grubunu 5-12 yaş aralığındaki 23 TGG ve 21 OSB olan çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, TGG çocuklara göre OSB olan çocukların insan yüzüne odaklanmaları üzerinde video modeli ile karşılaştırıldığında 3B animasyon modeli aracılığıyla sunulan öykü anlatımı lehine etkileri olduğu ve 3B animasyon kullanımında OSB olan çocukların insan yüzlerine daha fazla odaklandıkları bulunmuştur. Ayrıca OSB olan çocukların, TGG çocuklara oranla sıra dışı yüz işleme becerilerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Bu sayımızda yer alan tek derleme çalışması Emine Sema BATU, Göksel CÜRE, Salih NAR, Duygu GÖVERCİN ve Muhammet KESKİN tarafından kaleme alınan *“Türkiye’de İlkokul ve Ortaokullarda Yürütülen Kaynaştırma Uygulamalarıyla İlgili Araştırmaların Gözden Geçirilmesi (2006-2016)”* adlı çalışmadır. Araştırmanın amacı, 2006-2016 yılları arasında ülkemizdeki ilkökul ve ortaokullarda yürütülen kaynaştırma uygulamaları ile ilgili araştırmaları tematik olarak gözden geçirmektir. Bu amaçla çalışma kapsamında ele alınacak araştırmaların belirlenmesinde araştırmaların; (a) ilkökul ve/veya ortaokul kademelerini ele almış olması, (b) katılımcılarının [aile, eğitimci (öğretmen, müdür), öğrenci] kaynaştırma uygulaması sürecinin içinde yer alıyor olması, (c) doğrudan kaynaştırma uygulamasını ele alıyor olması, (d) makalelerin hakemli bir dergide yayımlanmış olması, (e) elektronik veri tabanlarından erişilebiliyor olması ölçütlerine başvurulmuştur. Bu ölçütleri karşılayan 78 yüksek lisans, 9 doktora tezi ve 55 makale olmak üzere toplam 142 araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalar nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak ele aldıkları konulara göre ana temalara ve alt temalara ayrılmıştır. Ortaya çıkan temalar doğrultusunda tüm araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde var olan durumu belirlemeye yönelik çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen, kaynaştırmaya ilişkin sorunları iyileştirmeye yönelik az sayıda araştırmanın olduğu görülmüştür.

Dergimizin zamanında çıkması ve niteliğinin artırılması için yoğun çaba harcayan Editörler Kurulu’nda yer alan çalışma arkadaşlarım Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem ÖKCÜN-AKÇAMUŞ, Araş. Gör. Dr. Şeyda DEMİR, Araş. Gör. Dr. Zeynep BAHAP KUDRET ile Teknik Koordinasyon Sorumluları Araş. Gör. Dr. Gamze ALAK, Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA ve Araş. Gör. Cebrail KARADAŞ’a çok teşekkür ediyorum...

Siz değerli okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize destekleriniz ve katkılarınız için bir kez daha teşekkür ediyorum ve süreçte de okur, yazar ve hakem olarak desteklerinizi ve katkılarınızı sürdürmenizi rica ederek saygılarımı sunuyorum. Önümüzdeki sayılarda tekrar buluşmak dileğiyle...

Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU